

Biuletyn Informacji Publicznej

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Dane osoby z katalogu osób "rozpracowywanych"

Imiona: Elżbieta Maria
Nazwisko: Filip
Nazwisko rodowe: Sęk
Miejsce urodzenia: Srebrzyszcze
Data urodzenia: 24-08-1948
Imię ojca: Bolesław
Imię matki: Krystyna
Dodatkowe informacje:

Treść zapisów ewidencyjnych

Opis materiałów

Stan zachowania

Uwagi

Akta sprawy operacyjno-śledczej krypt. „Wichrzyciel” (nr rej. 7502), założonej formalnie 26.04.1968 przez Referat SB KP MO Zamość w związku z przekazaniem funkcjonariuszowi MO (przez doręczyciela pocztowego) karty pocztowej od nieznanego nadawcy, wrzuconej 01.04.1968 do skrzynki pocztowej w Zamościu i zaadresowanej do mieszkańca Zamościa. Karta odnosiła się do protestów studenckich z marca 1968 roku, zawierała wyrazy wsparcia, zachęty do odważnej postawy (także adresata), zawołania do oporu i walki. Autor operował też zwrotami „>Wichrzyciel<” i „>Wichrzyciele<” (jako określenie siebie i adresata, ujmując je w cudzysłów, prawdopodobnie nawiązując w ten sposób do słownictwa z oficjalnej propagandy państwowej). W ocenie funkcjonariuszy MO, a następnie SB, wspomniana karta, wysłana bez koperty, zawierała „wrogie” i „antypaństwowe” treści. Uznano, że jej autor „pochwala antypaństwowe ekscesy studentów warszawskich w marcu 1968 r., a także nawołuje do kolportowania i realizacji hasel wrogich, wysuwanych przez tych studentów, wyrażając się przy tym obelżywie o dostojnikach państwowych”. Celem sprawy „Wichrzyciel” było ustalenie autora karty i pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej (m.in. notatka służbowa funkcjonariusza KP MO Zamość z 02.04.1968, meldunek z 02.04.1968 i wniosek o założenie sprawy operacyjno-śledczej z 16.04.1968, skierowane przez I Zastępcę Komendanta Powiatowego MO Zamość ds. SB do I Zastępcy Komendanta Wojewódzkiego MO Lublin ds. SB, „Wniosek o założenie sprawy operacyjno-śledczej krypt. >Wichrzyciel<” z 22.04.1968, skierowany przez inspektora operacyjnego SB KP MO Zamość do zamojskiego I Zastępcy Komendanta Powiatowego MO ds. SB). Równoległe z czynnościami operacyjnymi prowadzono działania dochodzeniowo-śledcze, ustalając w ich efekcie, że „autorką anonimu” jest Elżbieta Filip (wówczas Sęk). W meldunku z 22.04.1968 I Zastępca KP MO Zamość ds. SB powiadomił I Zastępcę KW MO Lublin ds. SB o pobraniu od niej próbek rękopisu oraz jej przyznaniu się do autorstwa pocztówki. Natomiast rewizja przeprowadzona wtedy w jej mieszkaniu „dała wynik negatywny”. Dnia 24.04.1968 Elżbieta Sęk złożyła wyjaśnienia przed oficerem Wydziału Śledczego KW MO Lublin, potwierdzając napisanie karty, która m.in. miała „dać moralne wsparcie” adresatowi, aby „nadal reprezentował taki kierunek polityczny (...), żeby nie bał się o tym mówić”. Stanowiło to nawiązanie do rozmowy w miejscu publicznym, gdzie m.in. E. Sęk wyrażała sprzeciw wobec „zdzjęcia >Dziadów<” i popierała „słuszne stanowisko studentów”. Jednocześnie utrzymywała, że napisanie kartki o takiej treści potraktowała „jako Prima Aprilis”. Wyjaśnienia zakończyła stwierdzeniem, że „nadal solidaryzuje się ze studentami warszawskimi, którzy wystąpili w obronie >Dziadów<, które zostały zdjęte ze sceny Teatru Narodowego”. W dniu 06.05.1968 Elżbieta Sęk została zarejestrowana pod nr rej. 7536 jako „osoba” do sprawy krypt. „Wichrzyciel”. W KP MO Zamość zdecydowano o zakończeniu prowadzenia tej sprawy w październiku 1968, po otrzymaniu informacji, iż 30.09.1968 Sąd Wojewódzki w Lublinie podtrzymał wyrok wobec E. Sęk, zapadły w pierwszej instancji oraz z uwagi na to, że „nie ujawniono innych osób, którymi należałoby się interesować operacyjnie” (wniosek o zakończenie sprawy sporządzony prawdopodobnie 02.10.1968). Materiały złożono w archiwum Wydziału „C” KW MO Lublin pod sygn. 5088/III, wraz z aktami kontrolnymi śledztwa nr rep. 12/68.

Akta o sygn. IPN Lu 011/559, t. 1 (5088/III), zapisy kartoteczno-ewidencyjne.

Akta kontrolne śledztwa nr rep. 12/68, prowadzonego w 1968 roku przez Wydział Śledczy KW MO Lublin w związku z ujawnieniem „wrogiej kartki pocztowej”, wysłanej 01.04.1968 w Zamościu do adresata zamieszkałego w tym mieście. Dnia 22.04.1968, w oparciu o informacje uzyskane z KP MO Zamość, Wydział Śledczy KW MO Lublin wszczął w tej sprawie „dochodzenie przedśledcze”. Natomiast 24.04.1968, po rozpoznaniu „zawiadomienia-skargi” KP MO Zamość z tego samego dnia, podprokurator Prokuratury Powiatowej w Zamościu postanowił wsząć śledztwo przeciwko Elżbiecie Filip (wówczas Sęk), uznając ją za podejrzaną o to, iż „sporządziła i rozpowszechniła przez wrzucenie do skrzynki pocztowej pismo w postaci kartki pocztowej nawołujące do popełnienia zbrodni i pochwalające zbrodnię, którego treść może wyrządzić istotną szkodę interesom Państwa Polskiego i obniżyć powagę jego naczelnych organów”, tj. o czyn z art. 23 § 1 dekretu z dnia 13.06.1946 o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (w toku postępowania zmieniano kwalifikację prawną). Tego samego dnia Elżbiecie Sęk przedstawiono powyższy zarzut i zastosowano wobec niej areszt tymczasowy, który uzasadniono tym, że „przestępstwo przedstawia wysoki stopień społecznego niebezpieczeństwa”. Następnego dnia Prokuratura (nr rep. prokuratorskiego: 1 Ds. 94/68) zleciła prowadzenie śledztwa Wydziałowi Śledczemu KW MO Lublin. Elżbieta Sęk przyznała się do zarzucanego jej czynu. Napisanie przez nią kartki potwierdziła też analiza grafologiczno-porównawcza pisma. W dniu 18.05.1968 Wydział Śledczy KW MO Lublin zakończył śledztwo, przekazując wcześniej akta sprawy do Prokuratury Powiatowej w Zamościu - z wnioskiem o sporządzenie aktu oskarżenia (m.in. postanowienia Prokuratury Powiatowej w Zamościu z 24.04.1968 o wszczęciu śledztwa, przedstawieniu zarzutów i tymczasowym aresztowaniu, meldunek o wszczęciu dochodzenia i śledztwa, przedstawieniu zarzutu oraz zastosowaniu środka zapobiegawczego z 27.04.1968, wniosek Wydziału Śledczego KW MO Lublin do PP w Zamościu z 17.05.1968, meldunek o zakończeniu śledztwa z 18.05.1968). Materiały zawierają również meldunki Wydziału Śledczego KW MO Lublin do Wydziału Inspekcji Biura Śledczego MSW z 24.07.1968 i 02.10.1968, informujące o dalszych etapach postępowania karnego. Akta kontrolne postępowania nr 12/68 złożono w archiwum Wydziału „C” KW MO Lublin pod sygn. 5088/III.

Akta o sygn. IPN Lu 011/559, t. 2 (5088/III), zapisy kartoteczno-ewidencyjne, wpisy dotyczące śledztwa nr 12/68 i Elżbiety Sęk w aktach o sygn. IPN Lu 0192/5 (194/12, Repertorium spraw karnych Wydziału Śledczego KW MO Lublin z lat 1961-1972) i aktach o sygn. IPN Lu 0276/176 (265/175, Dziennik rejestracyjny postępowań przygotowawczych i osób podejrzanych Wydziału Śledczego KW MO Lublin z lat 1964-1972).

Akta Sądu Powiatowego w Zamościu w sprawie karnej sygn. akt Kp. 493/68, prowadzonej przeciwko Elżbiecie Filip (wówczas Sęk), oskarżonej o „sporządzenie i wrzucenie do skrzynki kartki pocztowej o wrogiej treści, zaadresowanej do konkretnej osoby”. Prokuratura Powiatowa w Zamościu wszczęła śledztwo w tej sprawie (nr rep. 1 Ds. 94/68) na podstawie zawiadomienia KP MO Zamość (postanowienie o wszczęciu śledztwa z 24.04.1968). W dniu 24.04.1968 przedstawiono Elżbiecie Sęk zarzut dokonania tego czynu i przesłuchano ją w charakterze podejrzanego. Prokuratura zastosowała też wobec niej środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania, który podprokurator PP w Zamościu uzasadnił tym, że „przestępstwo przedstawia wysoki stopień społecznego niebezpieczeństwa”. W toku przesłuchania E. Sęk potwierdziła ponownie napisanie i wysłanie kartki, która „odzwierciedlała” w znacznej części jej „poglądy polityczne” i miała m.in. „dać moralne wsparcie” adresatowi, aby nadal reprezentował „taki kierunek i takie poglądy”. Stwierdziła też, że gdyby „w czasie zajęć studentów była w Warszawie, przyłączyłaby się do nich”. Podała także, iż „treści karty nikt nie czytał”, a wysłanie jej bez koperty wynikało tylko z tego, że jej nie posiadała (protokół przesłuchania podejrzanego z 24.04.1968). Dokumentacja zawiera również „Sprawozdanie z przeprowadzonych badań porównawczych pisma ręcznego” z 13.05.1968, w którym Laboratorium Kryminalistyki KW MO Lublin stwierdziło, że E. Sęk była autorką kartki. Prokuratura Powiatowa w Zamościu zamknęła śledztwo 28.05.1968, zaś 05.06.1968 skierowała do Sądu Powiatowego w Zamościu Akt oskarżenia, w którym Elżbiecie Sęk zarzucono, że „dnia 1 kwietnia 1968 r. w Zamościu rozpowszechniała przez wrzucenie do skrzynki pocztowej pismo w postaci kartki zawierającej wrogą treść przeciwko interesom Państwa Polskiego, co mogło wywołać niepokój publiczny”, tj. przestępstwo z art. 170 KK (w toku postępowania karnego zmieniono kwalifikację prawną czynu). Rozprawa główna „odbyła się przy drzwiach zamkniętych” (protokół z 26.06.1968). Dnia 26.06.1968 Sąd Powiatowy w Zamościu uznał Elżbietę Sęk winną zarzucanego jej czynu i na mocy dekretu z dnia 13.06.1946 o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa skazał ją na 1,5 roku pozbawienia wolności oraz „utrata praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na okres lat trzech”. Na poczet kary zaliczono okres tymczasowego aresztowania od 24.04 do 26.06.1968. Zasądzono też od niej 400 zł opłaty sądowej oraz 1350 zł tytułem kosztów postępowania. Rewizję od tego wyroku wniósł obrońca E. Sęk, jednak 30.09.1968 Sąd Wojewódzki w Lublinie (sygn. akt V Kr 3258/68) utrzymał w mocy wyrok sądu I instancji. Dnia 13.05.1969 ten sam Sąd przychylił się do wniosku obrońcy E. Sęk i postanowił zwolnić warunkowo E. Sęk, wyznaczając „okres próby” do 20.05.1970, w czasie którego miała ona podlegać nadzorowi Kuratora Sądowego. Zobowiązano ją także do „niezwłocznego podjęcia pracy w zakładzie społecznym i wywiązywania się z obowiązków wynikających ze stosunku pracy, poprawnego trybu życia, unikania złego towarzystwa” (postanowienie z 13.05.1969, sygn. akt I Kow 612/69). Elżbieta Sęk została „warunkowo zwolniona z dniem doręczenia nakazu” tj. 20.05.1969 (zawiadomienie o zwolnieniu więźnia z 20.05.1969, wydane przez Zakład Karny w Chełmie). Postanowieniem z 18.01.1979 (sygn. akt Ko 26/79) Sąd Rejonowy w Zamościu zarządził zatarcie skazania Elżbiety Sęk. Do akt włączono także Rewizję nadzwyczajną Prokuratora Generalnego z 25.05.1993 (RN VI 630/29/93) od wyroków Sądu Powiatowego w Zamościu z 26.06.1968 (Kp. 493/68) i Sądu Wojewódzkiego w Lublinie z 30.09.1968 (V Kr 3258/68), zapadłych wobec Elżbiety Sęk. Wyrokiem z 12.08.1993 (II KRN 124/93) Sąd Najwyższy zmienił zaskarżone wyroki i uniewinnił E. Sęk (Filip).

Akta o sygn. IPN Lu 232/1 (Kp. 493/68).

Informacje, meldunki i zestawienia opracowywane przez poszczególne pionosy KW MO Lublin w 1968 roku, dotyczące sytuacji społeczno-politycznej na terenie woj. lubelskiego. Znajduje się tu m.in. niedatowane i niepodpisane „Zestawienie wrogiej propagandy pisanej” za okres od 01.01.1967 do 01.05.1968, w którym pod poz. 52 zawarto informację o nadaniu 01.04.1968 z Urzędu Pocztowo-Telekomunikacyjnego w Zamościu karty pocztowej „o wybitnie wrogiej treści”. Stwierdzono przy tym, że jej autor został ustalony i wskazano Elżbietę Sęk jako osobę, która napisała kartkę.

Akta o sygn. IPN Lu 115/3.

Materiały administracyjne Wydziału III KW MO Lublin z 1968 roku, zawierające informacje, meldunki, szyfrogramy, notatki i zestawienia dotyczące sytuacji politycznej, operacyjnej oraz zdarzeń na terenie woj. lubelskiego, otrzymywane z Komend Powiatowych MO Radzyń Podlaski, Tomaszów Lubelski, Włodawa i Zamość oraz sporządzane w Wydziale III KW MO Lublin. Znajduje się tu meldunek I Zastępcy Komendanta Powiatowego MO Zamość ds. SB z 18.10.1968, skierowany do I Zastępcy Komendanta Wojewódzkiego MO Lublin ds. SB, w którym nawiązano do wcześniejszej informacji (z 15.07.1968) o ustaleniu „w ramach sprawy operacyjno-śledczej >Wichrzyciel< autora anonimu o treści wrogiej i skazania go na rok i 6 m-cy więzienia oraz utratę praw obywatelskich i honorowych na lat 3”, jak też powiadomiono, że 30.09.1968 Sąd Wojewódzki „utrzymał ten wyrok w mocy, a skazana Sęk Elżbieta karę odbywa”. Poinformowano jednocześnie o zamknięciu wspomnianej sprawy i złożeniu materiałów w archiwum, ponieważ „nie ujawniono osób, którymi należałoby się interesować operacyjnie”.

Akta o sygn. IPN Lu 043/100 (14/100).

„Sprawozdania miesięczne i kwartalne ze spraw śledczych” Wydziału Śledczego KW MO Lublin za 1968 rok (zbiorcze formularze statystyczne i zestawienia osobowe dla Wydziału „C”). Znajdują się tu dwa wpisy odnoszące się do Elżbiety Sęk – w związku z postępowaniem nr rep. Wydziału Śledczego: 12/68, nr Prokuratury: 1 Ds. 94/68, jakim była objęta w 1968 roku. W tabelarycznym „Wykazie wszczętych postępowań przygotowawczych oraz osób aresztowanych i odpowiadających z wolnej stopy w m-cu kwietniu 1968 r. w wojew. lubelskim” z 03.05.1968, oprócz danych o numerach sprawy w Wydziale Śledczym i Prokuraturze, „rodzaju przestępstwa” oraz informacji, że wpłynęła „z Ref. SB KP MO Zamość”, odnotowano, iż wobec Elżbiety Filip (wówczas Sęk), podejrzanej w tym postępowaniu, zastosowano areszt. Informację o dalszym toku tej sprawy zawarto w „Wykazie zdjętych z ewidencji postępowań przygotowawczych (zakończonych), osób aresztowanych i odpowiadających z wolnej stopy w m-cu maju 1968 r.” z 04.06.1968. Podano tu, że sprawę Elżbiety Sęk skierowano do Sądu Powiatowego.

Akta o sygn. IPN Lu 0154/5 (84/6).

Plany pracy operacyjnej jednostek Służby Bezpieczeństwa woj. lubelskiego za pierwsze półrocze 1970 roku, przekazane do Inspektoratu Kierownictwa SB KW MO Lublin. Znajduje się tu „Plan pracy operacyjnej Referatu Służby Bezpieczeństwa w Zamościu na 1970 r.” z 04.02.1970, w którym „dokonano podziału zadań i obiektów wśród pracowników operacyjnych”. W punkcie 22 „Planu” wpisano, iż należy „objąć kontrolą operacyjną w ramach kwestionariuszy ewid.” grupę osób, wśród których wymieniono „Sęk Elżbietę, karaną sądowo za antypaństwową działalność w okresie >marcowym<”.

Akta o sygn. IPN Lu 0110/72 (61/80), rękopis fragmentu projektu „Planu” z wzmianką o Elżbiecie Sęk w aktach o sygn. IPN Lu 018/19 (33/IV KW MO/WUSW Lublin, Teczka zagadnieniowa krypt. „Poszukiwacze”).

Mikrofilm z akt Kwestionariusza Ewidencyjnego krypt. „Wichrzycielka” nr rej. 10662, a potem 11759 (ponowna rejestracja po zmianie jednostki prowadzącej), w ramach którego Elżbieta Filip (wówczas Sęk) była kontrolowana operacyjnie w okresie 06.03.1970 - 13.11.1974 przez Referat SB KP MO Zamość, a następnie Wydział III KW MO Lublin, „ze względu na działalność w okresie wydarzeń marcowych”, za co została skazana na karę bezwzględnego więzienia. Kwestionariusz założono, uznając, że po odzyskaniu przez E. Sęk wolności utrzymywała ona „podejrzane kontakty z osobami negatywnie ustosunkowanymi do PRL” i należało ustalić, czy „nie podejmuje wrogiej działalności politycznej”. Zamojska Służba Bezpieczeństwa planowała wykorzystać do jej kontroli operacyjnej tajnego współpracownika ps. „Przemysław” oraz „posiadane kontakty poufne”, a dodatkowo, „dla uzupełnienia źródeł informacji” zorganizować kolejny k.p. W toku kontroli SB pozyskiwała szczegółowe informacje na temat jej planów zawodowych i miejsca pracy, dalszego kształcenia, zainteresowań, trybu życia, „postawy politycznej”, rodziny, środowisk i osób, z którymi utrzymywała znajomość (m.in. wnioski o objęcie kontrolą operacyjną z 03.03.1970, plan kontroli operacyjnej z 10.03.1970, notatki służbowe z 18.02, 11.03, 16.04 i 10.09.1970, opracowane w KP MO Zamość). Od marca 1971 działania te kontynuował Wydział III KW MO Lublin, który przejął kontrolę Elżbiety Sęk po podjęciu przez nią studiów w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Lublinie. Według planu czynności operacyjnych do KE „Wichrzycielka” z 30.03.1971, w tym celu zamierzano m.in. zastosować kontrolę jej korespondencji (w zmikrofilmowanych dokumentach brak informacji, czy zostało to wykonane), „ustalić, z kim zamieszkuje”, rozpoznać „jej kontakty w środowisku akademickim” i pozyskać tam osobowe źródło informacji. W zachowanych materiałach znajdują się też m.in. dwa wyciągi z doniesień TW ps. „Temo” (tak odczytano pseudonim), datowane na 15.12.1971 i 14.02.1972 oraz „Informacja dot. Elżbiety Sęk” od kontaktu operacyjnego „K.A.”, sporządzona 09.11.1972. Prowadzenie KE „Wichrzycielka” zakończono w listopadzie 1974, po założeniu przez Elżbietę Sęk (wtedy już Filip) rodziny i przeniesieniu się do Puław. W konkluzji wniosku o zaniechanie kontroli operacyjnej podano, iż „nie stwierdzono z jej strony żadnych przejawów szkodliwej działalności lub negatywnej postawy politycznej”. Dnia 23.11.1974 sprawę „zdjęto z ewidencji”. Materiały złożono w archiwum Wydziału „C” KW MO Lublin pod sygn. 8469/II, a następnie zmikrofilmowano. Dokumentację aktową zniszczono za Protokołem brakowania akt Nr 125/88 z dnia 31.12.1988. Zachował się mikrofilm o sygn. 8469/2.

Akta o sygn. 8469/II KW MO/WUSW Lublin zniszczono. Wpis na podstawie mikrofilmu o sygn. IPN Lu 0229/531 (8469/2) oraz zapisów kartoteczno-ewidencyjnych.